

ВІДГУК

офіційного опонента

**кандидата економічних наук, доцента Гром'як Тетяни Дмитрівни
на дисертаційну роботу Назаркевич Оксани Богданівни
“Державне регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в
Україні”,**

**поданої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

Актуальність теми дисертації

В сучасних умовах модернізації національної економіки, особливого значення набуває вирішення проблем агропромислового виробництва, зокрема в контексті вимог сталого розвитку аграрної сфери. Основною парадигмою сьогодні є збереження землі, її якісного стану для наступних поколінь. Водночас негативна динаміка індексу сталого сільського розвитку викликана значною мірою різким скороченням підприємницької зайнятості в сільській місцевості України.

Економічне зростання країн, що обрали інноваційну модель розвитку економіки, зокрема аграрної сфери, відбувається за рахунок розвитку підприємницької зайнятості в ній та протидії монополізації національної агропродовольчої галузі. Виробництво конкурентоспроможної на світових ринках аграрної продукції, потребує реформування цієї сфери, в якій пріоритетне значення повинні мати реконструкція та модернізація. Становлення концепції сталого розвитку в світі сприяє віднесення природного агровиробництва до найбільш оптимального та інноваційного способу виробництва в цій сфері. Ця модель передбачає формування системи інститутів, що створять потужні стимули для розвитку малого аграрного підприємництва, а відтак нових ринків аграрної продукції.

В результаті повинна скластись система малого аграрного підприємництва, яка покликана створювати продукти та послуги, що характеризуються новою якістю, обсягами та термінами виходу на ринки певному платоспроможному попиту. Водночас неефективне використання земельних ресурсів держави, завдає їй значних екологічних та економічних збитків. Тому пошук найбільш дієвих механізмів макроекономічного регулювання процесів в аграрній сфері - гостра соціальна та еколого-економічна проблема, що вимагає системного підходу та належного методичного забезпечення до свого вирішення.

Цінність дисертаційного дослідження зумовлюється необхідністю розв'язання завдань на шляху підвищення ефективності системи державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва через застосування ефективних механізмів економічного стимулювання. Актуальність обраної теми підтверджує і її зв'язок з плановими держбюджетними темами: «Державне програмування сталого розвитку національної економіки: теоретичні і прикладні аспекти» (номер державної реєстрації 0108U008917) та «Наукові засади формування стратегій сталого розвитку в Україні» (номер державної реєстрації 0116U001678), які проводяться кафедрою економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка за безпосередньою участю здобувача.

Сутність обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій

Об'єкт дослідження вибрано у відповідності з метою дисертаційної роботи вірно, інформаційна база проведеного дослідження не викликає сумніву.

Аналітична частина роботи виконана на основі фактичних даних про стан розвитку малого аграрного підприємництва в Україні. Одержані у процесі наукового дослідження результати є достовірними і теоретично

обґрунтованими, мають високий ступінь вірогідності. Це підтверджується опрацюванням та узагальненням значної кількості праць вітчизняних та зарубіжних науковців, апробацією та впровадженням рекомендацій щодо активізації малого аграрного підприємництва в Україні. В якості методики дослідження використані методи системного аналізу, порівняльних оцінок, графічні, статистичні, соціологічних досліджень, фізико-економічні теорії сталого розвитку екологосоціогосподарських систем, які дозволили дисертанту розкрити зміст господарських процесів в аграрній сфері, обґрунтувати висновки та пропозиції за результатами досліджень.

Оцінюючи спосіб викладення матеріалу, слід відзначити логічну структуру побудови роботи. Всі розділи і підрозділи роботи взаємоузгоджені, органічно поєднані. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Наукова новизна одержаних результатів

В дисертаційній роботі внесено рекомендації і пропозиції, які відзначаються науковою новизною, а саме:

1. розроблено науково-методичний підхід до визначення зонального рейтингу діяльності малих фермерських господарств в Україні, що враховує синергетичну екологосоціоекономічну результативність господарювання і є основою для визначення їх інтегрального показника успішності. Це дало змогу обґрунтувати створення якісно нової гнучкої системи адаптивного державного менеджменту розвитку малого аграрного підприємництва, який на відміну від існуючого, що націлений лише на економічні результати, враховує рівень екологічної збалансованості землекористування і соціального розвитку сільських територій (с. 119-128);

2. удосконалено теоретико-методичні засади до визначення впливу ключових факторів на індикатор успішності діяльності малих фермерських господарств з використанням кореляційно-регресійного аналізу та побудови

шляхової діаграми. Це дозволило встановити значний вплив розміру підприємства на результативність його діяльності, обґрунтувати переваги кооперативної форми господарювання й запропонувати шляхи стимулювання її активізації та сталого розвитку в Україні (с. 173-179);

3. доопрацьовано методичний інструментарій щодо оцінки ефективності системи державного регулювання малих фермерських господарств в Україні, що передбачає імплементацію показників організаційно-управлінського, економічного, екологічного і соціально-психологічного розвитку в цю систему та характеризує її регуляторний вплив на діяльність малих аграрних підприємств (с. 110-116);

5. покращено концептуальну модель державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні, яка, на відміну від існуючих, базується на застосуванні диференційованого підходу до регіонального розподілу бюджетних коштів із врахуванням зональних особливостей розвитку малих аграрних підприємств та екологосоціоекономічної ефективності їх діяльності (179-186);

6. набули подальшого розвитку уточнення поняттєвого апарату в системі державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва, зокрема сутності таких понять як: «мале аграрне підприємництво», «адаптивний державний менеджмент розвитку малого аграрного підприємництва», «механізм державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва», «система державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва», «державне регулювання розвитку малого аграрного підприємництва», що сприяє глибшому дослідженню даної теми (с. 32-46);

7. здійснено структурування системи державного регулювання малого аграрного підприємництва, визначено її основні елементи і місце в інституційному середовищі, що дозволило окреслити якісно нову модель державного регулювання, основні засоби та інструменти, які впливають на

розвиток малих аграрних підприємств. Це дало змогу визначити основний інструментарій для досягнення стратегічних цілей розвитку малого аграрного підприємництва в Україні, а також узагальнити теоретичні положення та принципи державного регулювання аграрного сектора (с. 32-44);

8. визначено організаційно-інституційні підходи до поліпшення регуляторного забезпечення розвитку малого аграрного підприємництва в Україні, зокрема через формування та розвиток платіжного агентства, що сприятиме цільовому й прозорому розподілу коштів, надходженню міжнародної допомоги і доступу його до інформаційних, технічних та кредитних ресурсів (160-163);

9. запропоновані пропозиції щодо посилення фінансового забезпечення малих аграрних підприємств через формування якісно нової організаційної структури функціонування сільськогосподарської кооперації та створення системи ефективних механізмів її розвитку, що дасть змогу підвищити ефективність використання екологосоціоекономічного потенціалу сільських територій (с. 183-196);

10. проведено обґрунтування напрямів розвитку малого аграрного підприємництва в Україні через формування інститутів державно-приватного партнерства та міжнародного співробітництва, що забезпечить збільшення й консолідацію фінансових ресурсів для стимулювання господарської діяльності у сільських місцевостях (с. 188-198).

Наукові розробки автора, які представлені в дисертаційній роботі Назаркевич О. Б., дають можливість значно покращити інформаційне, методичне та організаційне забезпечення аналізу і контролю рівня ефективності господарських процесів в аграрній сфері національної економіки України.

Достовірність одержаних результатів

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження підтверджується повнотою, надійністю й

об'єктивністю використаної в роботі наукової, статистичної й практичної інформації. Подані у дисертації практичні результати втілення запропонованих економічних механізмів регулювання розвитку малого аграрного підприємництва, вдосконалення системи оцінки стану інноваційної сфери як на державному, так і регіональному рівні підтверджують наукові положення дослідження.

Основні положення і висновки дисертації проілюстровано за допомогою таблиць, рисунків, формул, додатків.

Достовірність і практична цінність проведеного дослідження підтверджується довідками про впровадження його окремих результатів у практику господарювання Львівської області.

Практична цінність результатів дослідження

Основні положення дисертації мають прикладний характер і є важливими для ефективного державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні.

Практична цінність роботи полягає у можливості застосування методичних підходів і пропозицій автора щодо вдосконалення оцінки та інструментів економічного стимулювання розвитку малого аграрного підприємництва в національній економіці.

Пропозиції і розробки автора, які викладені у дисертації, використані у цільових програмах Львівської обласної державної адміністрації, Буської і Кам'янка-Бузької районних адміністрацій Львівської області, діяльності Всеукраїнських громадських організацій «Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України» та Асоціації фермерів та приватних землевласників у Львівській області, спрямованих на реформування аграрної сфери. Окремі положення дисертації випроваджені також у навчальний процес кафедри економіки України Львівського національного університету імені Івана Франка.

Повнота викладення наукових положень, висновків, рекомендацій в опублікованих працях

Апробація проводилась на 16 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати наукового дослідження опубліковано у 29 працях із загальним обсягом 8,15 друк. арк., з них особисто автором у фахових виданнях 8 статей.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Структура і зміст дисертаційної роботи загалом відповідає її темі, меті і завданням. Завдання дослідження повністю виконані, мета досягнута, що дає підстави оцінити її позитивно. Разом з цим складність та двооб'єктність дисертаційного дослідження зумовлюють дискусійність ряду положень дисертації, а окремі положення викликають зауваження:

1. Враховуючи тему дисертаційної роботи, вважаємо, що в недостатній мірі висвітлено нормативно-правове забезпечення розвитку малого аграрного підприємництва (п.1.3).

2. Важливим доповненням до проведеної оцінки ефективності системи державного регулювання, на нашу думку, (п.2.2.) було б проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм розвитку малого аграрного підприємництва.

3. Не до кінця розкрита роль аграрних палат, агропромислових кластерів та фінансових установ для стимулювання розвитку малого аграрного підприємництва на даному етапі розвитку національної економіки України (п.3.1., с.152-154).

4. У загальному висновку дисертаційної роботи (п. 9) до перспективних напрямів розвитку малого аграрного підприємництва віднесено поширення міжнародної системи управління безпечністю харчових продуктів, проте в роботі даний напрям не розглядався (с. 204).

5. Підтримуємо думку автора, що одним із пріоритетних завдань розвитку

малого аграрного підприємництва є трансформація особистих селянських господарств в суб'єкти підприємницької діяльності, зокрема малі фермерські господарства. Проте в роботі чітко не виокремлено перешкод на шляху такої трансформації, що унеможливило формування конкретних пропозицій для реалізації поставленого завдання.

6. Виграшним моментом роботи стало б більш глибоке розкриття сутності та засад реалізації окремих інструментів механізму державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні. Зокрема це стосується податкового, кредитного та цінового регулювання.

7. Дисертаційна робота не позбавлена технічних, формальних і редакційних погрішностей. Також у тексті зустрічаються описки.

Однак слід зауважити, що зазначені зауваження мають частковий характер і не знижують науково-практичної цінності роботи та суттєво не впливають на її загальну позитивну оцінку.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Назаркевич Оксани Богданівни є актуальним, самостійним і завершеним науковим дослідженням. Автором отримані нові науково обґрунтовані результати, що є важливим внеском у вирішення теоретико-методичних та прикладних проблем вдосконалення інструментарію механізму державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні. Отримані результати мають наукову і практичну значущість для розвитку аграрної сфери в Україні.

Дисертаційна робота оформлена з дотриманням усіх встановлених вимог. Автореферат дисертації за структурою та змістом відповідає вимогам і адекватно відображає сутність викладених у дисертації положень. Обсяг друкованих праць та їх кількість відповідає вимогам Атестаційної колегії МОН України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Все це дає підставу зробити висновок, що дисертаційна робота на тему: «Державного регулювання розвитку малого аграрного підприємництва в Україні» за змістом, науковою та практичною цінністю відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (із змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р. та № 1159 від 30 грудня 2015 р.), а її автор Назаркевич Оксана Богданівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

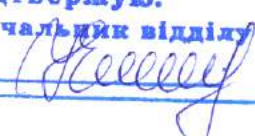
Офіційний опонент:
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного
аграрного університету

Гром'як Т. Д.

Підпис
підтвержую.
Начальник відділу кадрів

Відшукав нагійшов до спеціалізованої вченої ради
13.04.2017р
Вчений секретар *Машке* / *І.І. Машке*!